

נקראים "אנשים" לשון אנשים פשוטים בלי שום מנוי ושררה, על אף היותם אותם הנשיאים שהקריבו אז קרבנותיהם, והיה לו לומר "ואתכם יהיו הנשיאים לבית אבותם". וגם צריך ביאור שתיכף אחר פירוט שמותיהם נאמר (פסוק טז) "אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם", ותוך כדי דיבור נקראו שוב "אנשים" (פסוק יז) "ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות".

והתירוץ הוא שלמדס הקב"ה שאף אם לגבי בני ישראל הם נשיאים ומכובדים, הרי מוטל עליהם לשום את עצמם הפקר כמדבר ולהיות בעיני עצמם כאנשים פשוטים, "ואתכם יהיו איש איש למטה" בלי להתחשב עם שררה הקודמת, "ואלה שמות האנשים" שנבחרו בתורת "אנשים", ועל ידי הנהגה זו ששמו עצמם הפקר כמדבר והשליכו מעליהם כל כבוד עצמי ושררה זכו להשררה האמיתית להיות "ראשי אלפי ישראל".

ובבוא משה ואהרן למנות את בני ישראל "ויקח משה ואהרן את האנשים האלה", ללמדס ענין זה ששימו עצמם כהפקר, "אשר נקבו בשמות" וכהדגשת רש"י בלשונו הזהב "אשר נקבו לו כאן בשמות", פ"י כאן דייקא נקבו למשה בשמות כאנשים פשוטים.

(א,א) וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'.

במדבר רבה (פרשה א,ז) כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה לכך נאמר במדבר סיני, עכ"ל, וצריך ביאור.

ונראה לפרש שכל זמן שהאדם חי בה"אני" שלו אז ה"אני" חוצץ בינו ובין קונו ית', אבל כשעושה את עצמו כהפקר סרה המחיצה בינו לבין הקב"ה, ואז אפשר לזכות לחכמה ולהבלת התורה שהיא דעת אלקים. וענין ההפקרות בחכמת התורה הוא שאם למד הרבה לא יחזיק טובה לעצמו ושלא יתגאה בהוראה, והעיקר שאם יחדש חידושי תורה לא יקפיד אם דורשים דבריו לפני הציבור שלא בשם אומרו. ואם האדם משים עצמו כמדבר הפקר, שאינו חושב שהוא הבעל הבית על חכמתו, זוכה שה' יתן לו חכמה מפיו דעת ותבונה.

ובזה מובן מה שנאמר (פסוק ד) "ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא, ואלה שמות האנשים", וממשיך הכתוב להזכיר כל אחד ואחד מהם בשמותיהם כאילו זו הפגישה הראשונה, ותמוה שהרי מנין זה היה באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, וכבר היו ידועים הנשיאים בשם, שהרי שלשה שבועות מקודם היתה חנוכת המזבח במשכן ואותם ה"אנשים" שנמנו כאן הם היו הנשיאים שהקריבו קרבנות בחנוכת המזבח. עוד יש לדקדק שכאן

מאמר כ

② ז' א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

א. דבר ברור הוא דבגירות דהר סיני לא אמרינן הך כללא ד"ג, שנתגייר כקטן שנולד דמי". וכתב על זה המהר"ל בספר גור אריה, כי הטעם לזה הוא מפני שקבלת הגירות דהר סיני היתה על ידי כפיית החר כגינית.

ב. וידובר בכאן פירוש לפירושו. דחנה בכל מקום דבעינן רצון אין הכפייה מועילה, אלא מתוך מה שאנו אומרים שחכפייה תולידה את גילויי של הרצון הפנימי, שעד שעת הכפייה, היה סתום ואטום ומקופל כמעמקים. והוא הדין, והיא המדה גם ככפיית הר סיני, דמצד היותם של הששים ריבוא מבני אברהם יצחק ויעקב, אמרינן בתו שחכפייה לא היתה אלא גילוי רצון פנימי. וגילוי זה הוא שעמד להם לקבל על עצמם כל פרשת הגירות. ודעתו של מהר"ל היא, דהך כללא דג' שנתגייר כקטן שנולד דמי לא נאמר אלא באופן שאין קבלת הגירות מתפרנסת מאיזה מאורע שאירע בעבר. ועצם תחלות של הגירות. באה היא בתוקף הרגע שבו היא חלה, כזה שפיר אמרינן דחידושה הוה כלידה. אבל בגירות הסמוכה על שלחן העבר, הרי סמיכות זו ספקיעתה מידי חידוש-לידה.

אחר שביאר תורת הקרבנו' בספר השלישי התחיל עתה לסדר בספר הזה המצות שנצטוו בענין אהל מועד וכבר הזהיר על טומאת מקדש וקדשיו לדורות. ועתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר כאשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם צוה והזר הקרב יומת כאשר אמר שם כי סקול יסקל וצוה ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו כאשר הזהיר שם פן יהרסו אל ה' לראות וגו' וצוה ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח כאשר אמר שם וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו וגו' והכהני' והעם וגו' והנה צוה איך תהיה משמרת המשכן וכליו ואיך יחנו סביב ויעמוד העם מרחוק והכהנים הנגשים אל ה' איך יתנהגו בו בחנותו ובשאת אותו ומה יעשו במשמרתו והכל מעלה למקדש וכבוד לו כמו שאמרו אינו דומה פלטרין של מלך שיש לו שומרין לפלטרין שאין לו שומרין

** Please treat this text with respect / Responsa Project Bar Ilan University **

מאמר לד

4

א. הים של שלמה בפרק שביעי דבכא קמא. הביא מעשה שאירע במקום אחד, שאמרו שם בשעת ברכת המזון של סעודת סיום מסכת „שהשמחה במעונו“, והוא מחה כנגדם, ועיין שם שהביא שם דברים נוראים בחומר דבר זה.

ב. ובהטעמת ענין המחאה כנגד אמירת שהשמחה במעונו בשעת סיום מסכתא, נראה לפי מה דאמרינן בסופה דף כ"א. כי נר מצוה ותורה אור, תלה הכתוב את המצוה בנר, ואת התורה באור, לומר לך מה נר מאיר לפי שעה, אף מצוה כן. ומה אור מאיר לעולם, אף תורה כן. ועיין בספר נפש החיים שהניח מאמר זה כיסוד הסכרת כמה גופי הלכות, כגון ההלכה שזקן ששכח תלמודו, עדיין צריך להזהר בכבוד-תורתו. והיינו משום דתורה-אור, ומאיר לעולם. וצירף לכאן את ההלכה, כי תשמישי מצוה נזרקין, ותשמישי קדושה נגנזין. והיינו משום דמצוה אינה אלא נר, ונר מאיר לשעה. אבל תשמישי קדושה נגנזין משום דתורה אור, ומאיר לעולם.

ג. ויעוין עוד חגיגה י"ב ע"ב דשבעה רקיעים הם. ואחד מהם הוא מעון. ומפרש שם בגמרא. דמעון היינו לשון מדור, מקום שמלאכים דרים בו. משום דבו כיתות של מלאכי השרת, שאומרות שירה בלילה, וחשות ביום מפני כבודן של ישראל, שמקלסים ביום. ומעתה, מכיון שהשמחה ברקיע זה ששמו מעון. נפסקת היא ביום, שפיר יתכן לומר שהשמחה במעונו בשמחה של מצוה, מפני שלגבי שמחה של מצוה, אמרינן דלא עדיפא השמחה וגופה של מצוה, וגם המצוה עצמה היא נר-לפי-שעה. אבל לגבי שמחה-התורה. כל סוג של שמחה שתכונתו אינו כבחינת אור מאיר לעולם, פגם הוא לה. וזו היא הקפידא כנגד אמירת שהשמחה במעונו בשעת סיום מסכת. דבשמחה-התורה, ממכע זו של השמחה במעונו, הוה מיעוט בכבודת של תורה חלילה.

ר"ל לפי מה שכתבנו כי כמו מצוה שמאיר לפי שעה